

En mere slagkraftig socialrådgiverforening

Eva Gredal var formand 1959-1967

Af Elsebeth Mortensen, 2014

Blå bog

Eva Gredal 1927-1995.

Student 1947, socialrådgiver 1954. Gift 1949 og fire børn 1950-67.

Næstformand for Dansk Kvindesamfund 1957-1958. Formand for Dansk Socialrådgiverforening 1959-1967. Næstformand for Landsforeningen for Mentalhygiejne 1967-71 og 1968-70 redaktør af tidsskriftet Mentalhygiejne. Medlem af Folketinget 1971-1975 og 1977-1979. Socialminister 1971-73 og 1975-78, gennemførte dagpengereformen 1972 og bistandsloven 1976. Dansk Kvindesamfunds Mathildepris 1975. Medlem af Socialdemokratiets hovedbestyrelse 1979-89. Valgt til Europaparlamentet 1979-89. Formand for Den danske Europabevægelse 1990-92. Direktør i Mentalhygiejnisk Forening for børn og unge 1990-94.

Eva Gredal var formand for Dansk Socialrådgiverforening (DS) fra 1959-67 og er den til dato længst siddende formand og i kraft af sit efterfølgende parlamentariske arbejde samtidig den mest indflydelsesrige formand, Dansk Socialrådgiverforening har haft.

Eva Gredals karriere som en betydningsfuld socialminister i 70'erne kan skygge for hendes formandsarbejde i DS og gøre det vanskeligt at beskrive perioden som noget i sig selv, som mere end blot et forspil til ministerarbejdet. Men Carl-Einar Jørgensen, Eva Gredals ven fra barndommen og livet igennem, siger, at Eva Gredal ikke brugte DS-formandsposten som springbræt til ministerposten. Det var derimod karakteristisk for hende, at hun livet igennem fik mange tillidshverv. Hun havde et stort netværk og var aktiv og initiativrig på mange fronter. Hun

var aktiv i Socialdemokratiet, Dansk Kvindesamfund og Landsforeningen for Mentalhygiejne samtidig med, at hun var formand for DS.

Med Eva Gredal blev Dansk Socialrådgiverforening for alvor synlig og kom tæt på organisationer, der havde fremdrift og spillede en rolle i samfundsdebatten. Alfred Dam, som var Eva Gredals første næstformand fra 1959-60, siger, at der var brug for, at foreningen ikke kun markerede sig socialpolitisk, men også gjorde sig gældende på løn- og fagpolitik. Eva Gredal og Alfred Dam var enige om at gøre Dansk Socialrådgiverforening til en mere slagkraftig forening. Det lykkedes.

Lidt om artiklens mundtlige og skriftlige kilder

Eva Gredal døde i 1995, 68 år gammel, og kan desværre ikke selv fortælle sin formandshistorie. Denne artikels forfatter har aldrig mødt Eva Gredal, men husker hende som en kraftfuld person fra hendes tid som DS-formand og især fra hendes tid som socialminister. I denne artikel leverer en ven, en søn og kolleger fra formandstiden stof til billedet af Eva Gredal og hendes tid som formand for DS.¹

Desuden trækker artiklen på interviews med Ole F. Hermansen og Alfred Dam, som indgår i "Indignation og vision – fokus på socialrådgiveruddannelsen og praksis 1937-76" fra 2010, og interviews med Erik Andersen fra 2011 og Henning Lindberg fra 2012, som findes på DS-hjemmeside.²

¹ Artiklen bygger på samtaler i 2012-13 med: Cand. psyk., fhv. rektor Carl-Einar Jørgensen: livsven, socialdemokrat og samarbejdspartner – læge Jens Mikael Gredal: søn – socialrådgiver, fhv. afdelingsleder Henning Lindberg: næstformand i DS og socialdemokrat – socialrådgiver, fhv. socialdirektør Alfred Dam: næstformand i DS – socialrådgiver, fhv. rektor Ole F. Hermansen: redaktør af Socialrådgiveren. – TV udsendelse, DR 1975: "Hjemme hos Eva Gredal" v. Lis Møller.

² Samtlige skriftlige kilder: Elsebeth Mortensen: "Indignation og vision - fokus på socialrådgiveruddannelsen og praksis 1937-76", Socialt Arbejde, Skriftserie nr. 10, 2010 - DS hjemmeside: Om DS: Historie, interviews med Henning Lind-

Eva Gredals opvækst og baggrund

Eva Gredals opvækst og baggrund er vigtig til forståelsen af hendes valg af fag og politisk karriere.

”Eva Gredal voksede op under beskedne kår. Faderen, der var konditor-svend, var ofte syg og arbejdsløs, og moderen måtte tjene ekstra penge ved at sy for folk. Undertiden måtte familien klare sig med dagpenge og socialhjælp. Eva Gredal fremhævede selv ved flere lejligheder, at det havde stor betydning for hendes sociale engagement, at hun kom fra små forhold med syge forældre i en tid med dårligt socialt sikkerhedsnet.”³

Eva Gredal fortalte i 1976 til Ålborg Stiftstidende om sin fødsel, at fordi hendes forældre ikke var gift, rejste de til familien i Ålborg, hvor hun blev født, og forældrene vendte først tilbage til København efter godt et par måneder. Historien fortæller både om tidens stramme normer, om forældrenes udsathed, men også om deres handlekraft.

Carl-Einar Jørgensen og Eva Gredal kendte hinanden fra barndommen på Østerbro i København. De blev begge aktive socialdemokrater og havde nær kontakt livet igennem. Carl-Einar Jørgensen fortæller, at Eva Gredal var forældrenes ét og alt. Familien boede meget beskedent i en lille lejlighed i tilknytning til faderens bageri.

Carl-Einar Jørgensen beskriver faderen som lidt undseelig og fortæller, at moderen inspireret af datterens engagement meldte sig ind i Social-

berg og Erik Andersen under mundtlige og skriftlige kilder - Kvindebiografisk Leksikon: Eva Gredal af Ann-Dorte Christensen - Socialrådgiveren 1955-70 – Mentalhygiejne 1949-75 – Dansk velfærdshistorie, ”Velfærdsstatens storhedstid” Bind IV 1956-73 - ”Vejen Frem”, Socialdemokratiets partiprogram 1961 - Ulla Habermann: ”Væksthuset”, 1984.

³ Eva Gredal, Kvindebiografisk Leksikon

demokratiet. Moder og datter var meget knyttet til hinanden. Gennem et langt liv fulgte moderen datterens karriere med stor beundring.

Eva Gredal var som barn og ung spejder ved Hans Egede Kirke, hvor hun mødte sin senere mand, Otto Gredal. Eva Gredal og Otto Gredal blev begge senere aktive i kirkens menighedsarbejde. Carl-Einar Jørgensen siger: "Eva Gredal fik en formidabel mand, fremtidsorienteret og veluddannet, som bakkede hende op, og som hun kunne tale med om alt!"

Eva Gredal tog realeksamen i 1943 fra Aurehøj Gymnasium. I 1977 på sin 50-års fødselsdag fortalte hun til Politiken, at det var svært at være på Aurehøj Gymnasium. Det var et sted, hvor "ens tøj var helt forkert, hvor de alle sammen havde telefon, og hvor man aldrig blev inviteret med til festerne." Hun sluttede med realeksamen på Aurehøj Gymnasium, da forældrene ikke havde råd til at lade hende fortsætte i gymnasiet. I 1947 tog hun studentereksamen på aftenkursus. Hun startede på polit. studiet på Københavns Universitet, hvor hun studerede et par år. Men efter hun havde mødt sin mand, var blevet gift og skulle have barn, opgav hun studiet. Hun syntes, at studiet var lidt for "tørt", og skiftede i 1952 til socialrådgiveruddannelsen. I en TV-samtale fra 1975 fortæller Eva Gredal, at hun som ung i spejderarbejdet "mødte masser af socialt arbejde", og hun fortæller om sit engagement i mødreklubber i Dansk Kvindesamfunds Ungdomsgruppe, som skærpede hendes interesse for socialrådgiveruddannelsen.

Hun blev færdig som socialrådgiver i 1954 og derefter ansat i Mødrehjælpen. Hun bosatte sig med sin familie på Strandboulevarden på Østerbro i samme ejendom som sine forældre, hvor hun var vokset op. Derfra var få minutters gang til Mødrehjælpen og senere til Den sociale Skole i Randersgade 10, hvor hun som DS-formand i 1959 fik kontor.

Eva Gredal var uddannelsesmæssigt en mønsterbryder i sin familie og blev som mange af datidens kvikke, kvindelige socialrådgivere godt gift med en mand med akademisk uddannelse.

Socialfaglig socialdemokrat

I 1958 blev Eva Gredal valgt ind i Dansk Socialrådgiverforenings bestyrelse og udpeget til næstformandsposten og i 1959, blev hun valgt til formand. Hun var Dansk Socialrådgiverforenings næsten ubestridte formand de næste otte år, til hun i 1967 trak sig fra posten i forbindelse med sit fjerde og sidste barns fødsel.

Eva Gredal regerede i sin formandstid uden nogen egentlig opposition. Erik Andersen fortæller, at efter hans formandstid var slut, blev han kontaktet af nogle socialrådgivere, der appellerede til ham om at spille en rolle, fordi de syntes, at foreningen var blevet for socialdemokratisk. Det var han overhovedet ikke interesseret i. Eva Gredals næstformand Åge Christensen (fra 1960-66) var en potentiel konkurrent, men han trak sig. Alt i alt var kritikken kun små skvulp på overfladen.

Eva Gredal var af den opfattelse, at ønskede socialrådgiverne mere politisk indflydelse, burde det ske gennem et politisk parti. Selv meldte hun sig ind i Socialdemokratiet omkring 1955. Hun deltog i arbejdet i 10. kreds på Østerbro, hvor der var masser af liv og aktivitet. I 50'erne var det blevet naturligt for Socialdemokratiet at forvalte magten, og Eva Gredal gik efter magten.

Eva Gredal havde et godt netværk og var accepteret af de fleste af partiets udvalg. Hun var i de socialdemokratiske kredse kendt for at være god til lobbyarbejde, aktiv på mange fronter, organisatorisk dygtig og fremsynet. I 1968 opfordrede daværende partisekretær K.B. Andersen

hende til at stille op til Folketinget, hvor hun afløste Kaj Petersen, næstformanden for LO. Den ene fagforeningsboss afløste den anden. I Socialdemokratiet var fagbevægelse og parti tæt sammenvævet, så selvom det ikke var en del af Eva Gredals strategi, havde hendes formandskab i DS gjort hende kendt og synlig. Samme K.B. Andersen var igen på færde i 1971, da han foreslog statsminister Jens Otto Krag at gøre Eva Gredal til socialminister. K.B. Andersen mente, at man havde brug for en fagperson til at gennemføre de store reformer. Eva Gredal tog med glæde mod ministerposten. Jens Gredal, Eva Gredals næstældste søn, karakteriserer sin mor som Krag-socialdemokrat. Ligesom som Krag, havde hun været tiltrukket af polit. studiet, som var et fag, der var ved at komme på mode.

Udefra kan det se ud, som om Eva Gredal uden problemer steg mod magtens tinder. Hun selv oplevede det naturligvis mere blandet. I 1976 fortalte hun til Ålborg Stiftstidende om at have været igennem en meget voldsom proces, om det store spring fra barndommen på Østerbro til socialministerposten. Og om den meget store personlige skuffelse, da hun i 1975 ikke blev genvalgt til Folketinget. Selvom Eva Gredal var robust, var hun ikke usårlig.

Henning Lindberg, Eva Gredals sidste næstformand fra 1966-67, er stadig imponeret over hendes forudseenhed. Omkring 1962 deltog han som nyuddannet socialrådgiver i en tværfaglig studiegruppe af socialdemokrater, som Eva Gredal havde startet om en kommende socialreform. "Hun var altid på forkant! Det var typisk for Eva at sætte sig i spidsen for sådan et initiativ, og hun skaffede input og artikler på et tidspunkt, hvor ikke mange tænkte på en socialreform." I et interview af Nan Henningsen i *Mentalhygiejne* fra 1971 tager Eva Gredal selv æren,

da hun siger, at hendes taler på Hindsgavlmøderne om en socialreform medvirkede til, at Socialreformkommissionen blev nedsat i 1964. Parallelt hermed nedsatte DS et udvalg om en socialreform. "Udvalget udførte et godt arbejde, ja beskrev næsten en hel socialreform," fortæller Henning Lindberg. Sådan!

I 1956 indførtes det universalistiske princip i dansk socialpolitik med gennemførelsen af folkepension til alle. Det var en socialdemokratisk nyskabelse, som blev et bærende princip i den kommende socialreform. De nye socialpolitiske tanker blev godt modtaget af socialrådgiverne, som tænkte i de samme udviklingsbaner. Alfred Dam siger om tiden og socialrådgiverne: "Vi var alle en slags socialdemokrater dengang."

I det følgende tiår i 60'erne er der et delvist parallelt løb mellem socialpolitikudviklingen i Socialdemokratiet og i Dansk Socialrådgiverforening. Det er ikke et formelt samarbejde, men et netværksbåret samspil med Eva Gredal som en dynamisk kraft. Det var en periode med højkonjunktur, som nogle kalder socialrådgivernes faglige guldalder og andre velfærdsstatens storhedstid. Det var ikke kun de unge, der oplevede frihed og eufori, men også Eva Gredals generation, de 40-årige.

Eva Gredals personlige kvalifikationer

Eva Gredal overkom meget mere end de fleste. Hun havde et godt bagland med en mor og en mand, der bakkede hende 100 procent op, og nogle børn, der hjalp til. Jens Gredal husker, hvordan han sammen med sin storebror og lillesøster mange gange sad ved spisebordet og frankerede breve til medlemsudsendelser! Men hun har også haft nogle personlige egenskaber, der gjorde det muligt at overskue og overkomme meget.

Eva Gredal beskrives af sine nære samarbejdspartnere som rar, rummelig og omgængelig. Men også som én, der kunne skære igennem. Omkring 1965 var Ole F. Hermansen sammen med blandt andre Leif Kann og Harriet Holst til møde hjemme hos Eva Gredal om et udkast til videreuddannelse for socialrådgivere (Årskursus). Ole F. Hermansen kritiserede udkastet til videreuddannelse, men så slog Eva Gredal i bordet og insisterede på, at forslaget var OK, for det var nu, at det var politisk muligt at få det gennemført. Så godkendte de tilstedeværende socialrådgivere udkastet.

Folk, der har kendt og arbejdet sammen med Eva Gredal, omtaler hende rosende som en autoritet. Men ikke autoritær. Hun vidste godt, hvornår hun skulle lytte til folk.

Yngre socialrådgivere, som mødte Eva Gredal, kunne opleve hende som én, man ikke sådan modsagde. Hun havde lært at tale magtens sprog, som ikke var specielt empatisk i socialrådgiver forstand. Eva Gredal fyldte i landskabet, og det havde den fordel, at hun i bogstavelig forstand kunne lægge vægt bag sine ord.

Eva Gredal var en del af den socialdemokratiske kultur med partidisciplin, hvor man rettede ind, hvis ikke man kunne få flertal for sine forslag. Men det betyder ikke, at hun ikke kunne blive klemt. I 1990 beskrives hun i et portræt i Berlingske Tidende som et følelsesmenneske, som engagerede sig voldsomt i problemerne, så hun engang imellem gik hjem og stortuede.

Jens Gredal fortæller, at hans mor havde en umådelig fysisk og psykisk energi, og var den i familien, der tog den hårde byggetjans med familiens sommerhuse. Alfred Dam, Carl-Einar Jørgensen og folk, der har

kendt Eva Gredal, fortæller om en kvinde, der havde fuld fart på, var god til at feste og kunne holde ud til det sidste. Ole F. Hermansen kalder hende et renæssancemenneske!

Løn til formanden

I 1959 havde foreningen 319 aktive medlemmer og kun beskedne medlemsindtægter. Manglen på penge satte grænser for udviklingen af foreningen. Men i 60'ernes blev der uddannet flere socialrådgivere, foreningen udviklede medlemspleje og gjorde en stor indsats for at holde på medlemmerne. I 1967 var medlemstallet steget til 723 aktive medlemmer og indtægterne tilsvarende.

Alfred Dam fortæller fra sin tid som næstformand under Eva Gredal 1959-60, at der var meget arbejde og ingen penge i DS. Der var ikke penge til at ansætte medarbejdere. Folk fra bestyrelsen måtte selv skrive oplæg til overenskomstforhandlinger, breve til ministerier og breve til ansættelsessteder med klage over medarbejderes ansættelsesforhold. Alfred Dam stoppede som næstformand og kasserer i Dansk Socialrådgiverforening, da han flyttede til Århus, fordi det blev for dyrt i rejsepenge. Man betalte alt selv, og derfor bestod bestyrelsen af københavnere.

Eva Gredals forgænger, Erik Andersen, stoppede efter tre år på formandsposten, fordi formandshvervet greb om sig med op til 25 timers frivilligt arbejde pr. uge. På den baggrund udarbejdede bestyrelsen et forslag til vedtægtsændringer, så der kunne aflønnes en formand på halvtid. Erik Andersen siger, at han under ingen omstændigheder selv var interesseret i at blive lønnet formand. Han opfattede formandsarbejdet i en faglig organisation som en kollegial tillidspost, man påtager sig i en ikke for lang periode.

Den 24. april 1959 valgtes Eva Gredal som den første lønnede formand for DS. På et tidspunkt blev Eva Gredal uenig med sin næstformand, Aage Christensen, om vederlagets størrelse. Han ville være med til 10.000, og hun ville have 13.000. Han satte sin stilling ind på det, og hun vandt. Henning Lindberg konstaterer lakonisk: "Eva havde sans for penge, og formandsarbejdet var et bekvemt deltidsjob for hende, der havde familie og mange børn."

Forskellen er til at få øje på: Erik Andersen taler om tillidspost, hvor Eva Gredal tænkte i deltidsjob. En epoke var slut, da bestyrelsen gik ind for aflønning af formanden. I Eva Gredals formandsperiode blev der ansat to medarbejdere i sekretariatet, som i 1972 var vokset til 4-5 ansatte. Eva Gredal var af den opfattelse, at DS skulle professionaliseres for at kunne spille en afgørende rolle op til og efter Socialreformens gennemførelse.

En professional DS-politiker

Eva Gredal afløste Erik Andersen, der havde været foreningens første mandlige formand. Han var 28 år, da han tiltrådte i 1956, og han tiltrak andre yngre mænd blandt andre Ole F. Hermansen og Alfred Dam, som ville lave en fagforening med vægt på løn og arbejdsvilkår. Den linje fortsatte Eva Gredal, og Ole F. Hermansen fortæller: "Så kommer Eva Gredal, og da er vi kamptropper for hende. Jeg synes, Eva Gredal gjorde det aldeles fremragende i sin formandstid."

Humøret var højt. Ole F. Hermansen fortæller, at redaktionen af Socialrådgiveren "truede" Eva Gredal med: "Man ved jo ikke, hvad der kommer til at stå i pressen!" og fortsætter: "Alfred Dam og jeg opfandt det, vi kaldte "det jyske skygge-kabinet", som ikke eksisterede. Vi sagde, det kan "det jyske skygge-kabinet" ikke acceptere og så videre. Hun gik på

den i fuld alvor. Den brugte vi som murbrækker. Hun troede, at der var nogen, der ville tromle hende som formand. Gu' ville vi ej, vi ville bare også have noget sjov ud af det!"

Forholdet og samarbejdet mellem Eva Gredal og de mandlige kolleger var godt, men for Eva Gredal var politik alvor og et livslangt engagement. Eva Gredal var en professionel DS-politiker. Ole F. Hermansen fortæller, at Manon Lüttichau påskønnede dette og sendte "frøken" Gredal en mindre, personlig pengegave.

Udvikling af DS-organisationen

I 1974 siger Eva Gredal til Information om sine mål som formand blandt andet "Der var stor mangel på fællesskab blandt socialrådgiverne, og mit primære mål var at få samling på tropperne. I løbet af få år steg organisationsprocenten fra 60 til næsten 100."

Eva Gredals havde en ambition om at gøre Dansk Socialrådgiverforening mere slagkraftig. Hendes politiske skoling var en stor fordel for DS. Eva Gredal havde let ved at træde frem, og gennem hende blev DS for alvor synlig i offentligheden. Men det var ikke nok. For Eva Gredal var en slagkraftig Dansk Socialrådgiverforening en organisation af aktive medlemmer, hvor bestyrelsen var i tæt kontakt med medlemmerne. Eva Gredal lagde vægt på selv at deltage i de faste møder med kredsformænd og faggruppeformænd ude i landet. I en socialpolitisk varm tid med udsigt til en socialreform var gensidig information og inspiration mellem bestyrelsen og medlemmerne alfa og omega. For socialrådgiverne havde en vigtig rolle at spille både i ministerier og ude på arbejdspladserne. Henning Lindberg fortæller at: "Embedsmændene ude omkring kunne bruge os og vores viden. Og Eva Gredal var en vigtig informationskilde, og vi

havde direkte kontakter i flere ministerier, blandt andet i Økonomiministeriet og Socialministeriet.”

Indtil 1964, hvor der etableredes faggrupper og de første kredsforeninger i DS, var den årlige generalforsamling medlemmernes eneste mødested. Fra 1964 blev kredsforeninger og faggrupper en formel del af strukturen med mulighed for økonomisk støtte uden særlig præcise funktioner, men faggrupperne havde betydning for lønarbejdet.

Ved Eva Gredals afsked huskedes hun for, at have været stærkt engageret og til stede i såvel DS' interne mødevirksomhed som i DS' eksterne samarbejder.

Eva Gredal havde sin egen lille gruppe i DS, der hed ”Grækenlandspigerne”, som hun satte meget pris på. Jens Gredal fortæller, at Eva Gredal i 1961/62 deltog i en socialrådgiverkonference i Grækenland sammen med Karen Ytting⁴ og nogle flere kvinder fra DS. Gruppen fortsatte med at mødes efter hjemkomsten.

Arbejde for løn og ligestilling

Eva Gredals var mangeårigt medlem af Dansk Kvindesamfund og næstformand fra 1957-58. Hun fik mange venner i Dansk Kvindesamfund, som er en tværpolitisk forening. I 1975 fik Eva Gredal Dansk Kvindesamfunds Mathildepris for sit fortalerarbejde for at oprette et ligestillingsråd i Danmark, men også med den begrundelse, at hun som toppolitiker havde formået at bevare sine kvindepolitiske holdninger i sit politiske arbejde. Det var den nye kvindebevægelse ikke helt enig i. Eva Gredal var en del af den gamle kvindebevægelse og kom i 70'erne op at toppes med Rødstrømpebevægelsen om ”dyneløfterparagraffen”. Jens Gredal siger,

⁴ Karen Ytting 1931-2009, medlem af hovedbestyrelsen i DS 1962-76, formand for Danske Kvinders Nationalråd 1972-76 og 1978-87, socialdirektør m.m.

at Eva Gredal "havde det meget ondt med folk, der snød." Hun var vokset op med det gamle socialdemokratiske motto: "Gør din pligt og kræve din ret."

Eva Gredal troede på det formelle system og de etablerede organisationer og syntes, at man skulle lægge sit politiske arbejde dér, med de kompromisser det indebar.

Det er lettest at se sammenhængen mellem Eva Gredals engagement i kvinders ligestilling og formandskabet for en kvindedomineret fagforening i hendes indsats for at skaffe socialrådgiverne ordentlig løn og avancementsmuligheder.

At forbedre socialrådgivernes lønforhold var et dagligt slid. Jens Gredal fortæller, at han som lille dreng næsten dagligt hørte om 13. lønklasse. Forældrene diskuterede mulighederne, og Otto Gredal gav sin kone gode råd og godt modspil.

I begyndelsen af 1960'erne blev socialrådgivere placeret i 13. lønklasse. DS ønskede et langt lønforløb for menige socialrådgivere med automatisk oprykning til 15. lønklasse efter 6 år. Gennem hårdt arbejde blev det praksis og var gennemført, da socialrådgiverne med tjenestemandreformen i 1969 fik det lange, automatiske lønforløb i lønrammerne 14 og 17. Avancementsstillinger for socialrådgivere var vigtige, fordi de gav faget prestige, og fordi DS ønskede, at socialrådgivere skulle lede socialrådgivere. Men der skulle være luft ned til de menige for at give plads til at hæve grundlønnen.

Midt i tresserne var 25 procent af medlemmerne ansat i avancementsstillinger, det vil sige som ledere eller i særligt kvalificerede stillinger. I

DS vidste man, at den fordeling ikke kunne fortsætte, så derfor var det lange lønforløb vigtigt.

I Eva Gredals tid skete der en masse på lønområdet, men foreningen markerede sig også med hensyn til faglig udvikling og efteruddannelse, som i Eva Gredals optik var hinandens gensidige forudsætning. Som hun sagde i 1974 i Information: " Vi skulle have nogle fælles holdninger til det arbejde, vi sad med, så vi ikke hver for sig forsøgte at fægte os frem. Uddannelsesmæssigt havde vi også store huller, og vores efteruddannelse blev gennemført. Og så var der lønpolitikken. Men vi måtte først gøre andre klart, hvad vores uddannelse kunne give dem, før vi kastede os ud i krav om højere løn."

Hindsgavlmøderne fra 1962-69 gav faglig fornyelse og genlyd

Når man snakker med socialrådgivere, der har deltaget i Hindsgavlmøderne i 60'erne, får de julelys i øjnene. Efter deres opfattelse var det her og i disse år, at faget blev skabt og fandt sin identitet.

Fynsgruppen blev efter Årsmødet i 1961 bedt om at finde et egnet sted til næste Årsmøde, og det blev Hindsgavl på Fyn. I *Socialrådgiverens* omtale af det første Hindsgavlmøde er der lutter lovord over mødets indhold og form. Der var ikke tale om formeksperimenter. Ole F. Hermansen fortæller, at man var begejstret for at være mange socialrådgivere sammen, i flere dage, med Danmarks mest aktuelle og efterspurgte foredragsholdere, tilmed i festlige rammer på et slot. I 1963 udvidedes mødets længde med start fredag aften og afslutning søndag eftermiddag. Da tilrettelæggerne på et senere tidspunkt overvejede at forkorte mødet, blev de mødt med protester. Engagementet i Hindsgavlmøderne var stort, og man kunne ikke få tid nok. Fra 1962-69, i alt 9 gange,

mødtes socialrådgiverne på Hindsgavl til masser af diskussion og masser af fest!

I denne periode udvikledes faget med rivende hast, socialrådgiverne indtog nye arbejdsområder, og uddannelserne kvalificeredes. Hindsgavlmøderne var en del af processen og gav fagligt afkast til praksis og uddannelser.

I samme periode arbejdede Socialreformkommissionen, og de faglige diskussioner på Hindsgavl måtte nødvendigvis ses i relation til den kommende socialreform. 1962 (før Socialreformkommissionen var blevet nedsat!) talte Eva Gredal om nødvendigheden af en socialreformkommission og dens arbejde, 1966 optrådte kommissionens formand H.C. Seirup med "Nyt fra Socialreformkommissionen", og i 1970 vendte Seirup tilbage og talte om "Nu og fremover", om hvordan socialreformen skulle gennemføres.

Dansk Socialrådgiverforening holdt møder på Hindsgavl i november, og Socialpolitisk Forening afholdt møder samme sted i august. Det var et effektivt parløb, når Socialpolitisk Forenings mødetema i august 1965 var "Fattig i velstandssamfundet", hvorefter Dansk Socialrådgiverforenings tema i november samme år var "Socialt arbejde i velstandssamfundet".

I 1962 var mødets officielle titel "Konflikter mellem samfundets regler og eventuelle etiske normer for socialrådgivere", men vil af de deltagende socialrådgivere blive husket som "Faglig etik", fordi Ole F. Hermansens foredrag om faglig etik blev udsendt til alle. Det var ikke kun forskere og politikere, der kastede glans over Hindsgavlmøderne. Socialrådgivere,

blandt andre Alfred Dam, Ole Hermansen, Grete Sørensen og Susanne Voldby, bidrog også med præsentation af nye faglige emner og metoder.

De følgende års temaer var: "Familiebehandling" 1963, "Community organisation 1964, "Socialt arbejde i velstandssamfundet" 1965, "Socialpædagogik" 1966, "Forskning i socialt arbejde" 1967, "Demokratiseringsprocessen i den sociale sektor" 1968 og "Strukturændringer på arbejdsmarkedet og deres sociale konsekvenser" 1969.

Man rakte bredt, og der var højt til loftet. Emnerne handlede om nye metoder i socialt arbejde, et nyt socialpolitisk paradigme og de nye kulturelle og samfundsmæssige ændringer med indflydelse på socialt arbejdes rammer og indhold.

Pressen dækkede Hindsgavlmøderne, og diskussionerne fortsatte i faglige og politiske kredse ude i landet. Hindsgavlmøderne gjorde socialrådgiverne hørlige i offentligheden.

Dansk Socialrådgiverforenings engagement i uddannelse

I 1960'erne havde DS et imponerende engagement i medlemmernes videreuddannelse. Samtidig med at Eva Gredal sad i Den sociale Højskoles bestyrelse for grunduddannelsen og var et meget aktivt bestyrelsesmedlem, der var med til at udvælge de nye studerende. Inger Østergaard, tidligere formand for DS⁵, sad også i bestyrelsen.

DS' engagement i medlemmernes grund- og videreuddannelse havde opbakning hos socialministeren. Socialrådgiveruddannelsen hørte under Socialministeriet. Julius Bomholt, der var socialminister fra 1957-61, var ikke kun optaget af socialpolitik, men havde også store ambitioner på

⁵ Inger Østergaard var formand fra 1940-43 og fra 1954-56

socialrådgiveruddannelsens vegne både med hensyn til kvalitet og omfang.

Om grunduddannelse: I 1959 gennemførte DS et udvalgsarbejde om grunduddannelsen. Man var utålmodige, nu skulle der ske noget. 1960 konstaterede man, at arbejdet med grunduddannelsen stod i stampe. Men i 1962 gennemførtes en ny og meget mere fagligt tung studieordning for grunduddannelsen, som DS havde givet væsentlige bidrag til.

Praktiklærerkurser var en hjertesag for DS og grunduddannelsen, og en egentlig praktiklæreruddannelse blev gennemført i 1965.

Om videreuddannelse (Årskursus): I Hovedbestyrelsens beretning fra 1959 formuleredes ønsket om specialuddannelse, i 1960 skærpedes tonen, og DS ville lave videreuddannelse som specialkurser, hvis ikke Den sociale Højskole⁶ påtog sig opgaven. Den sociale Højskole vægrede sig på grund af for få ressourcer, men var enig i behovet for videreuddannelse.

I de følgende år gennemførtes mange 3-dages kurser i et samarbejde mellem DS og højskolen. Kurserne var et tilløbsstykke, og de stod ikke alene. DS' årsberetninger fra 60'erne myldrer med eksempler på lokalt arrangerede efteruddannelsesinitiativer bl.a. i Mødrehjælpen.

I 1962 kunne man læse i en undersøgelse fra Dansk Socialrådgiverforening, at "der gennem de senere år er sket en betydelig udvidelse af arbejdsopgaverne, og samtidig hermed er der sket væsentlige ændringer i mange socialrådgiveres arbejdsformer." Konkluderende lagde foreningens formand Eva Gredal vægt på, at det næste skridt i professionens udvikling måtte blive videreuddannelsen.

⁶ Den sociale Skole skiftede i 1961 navn til Danmarks sociale Højskole og senere i 60'erne til Den sociale Højskole i København/Århus osv.

1963 afleverede DS sit forslag til videreuddannelse til Den sociale Højskole, som i 1964 nedsatte et hurtigtarbejdende udvalg. I 1965 sendte bestyrelsen på Den sociale Højskole en indstilling til Socialministeriet om start af videreuddannelse på Den sociale Højskole i København.

Men først i september 1968 startede Årskursus på forsøgsbasis. Forinden havde rektor Vagn Holm gennemført en forelæsningsrække for at opkvalificere potentielle deltagere. Denne indsats vidner om et stærkt samarbejde mellem socialrådgiveruddannelsen og DS om det fælles videreuddannelsesprojekt. Alfred Dam fortæller, at Årskursus startede med et fagligt meget højt ambitionsniveau, så blandt andre derfor var der kun få ansøgere. Niveauet blev reguleret med blik på, at det var en videreuddannelse for praktikere, og meget snart blev der rift om pladserne på Årskursus.

I 60'erne fik socialrådgiverne en ny grunduddannelse, en egentlig praktiklæreruddannelse og den længe ønskede videreuddannelse. De fik det ikke forærende, men arbejdede engageret og målrettet på alle uddannelsesområder. Ole F. Hermansen beskriver Eva Gredal som en drivende kraft for, at Årskursus blev til noget.

Efterfølgende nedsatte DS i 1967 et permanent uddannelsesudvalg, fordi man forudså ændringer af grund- og videreuddannelsen på baggrund af Socialreformkommissionens arbejde. Det var rettidig omhu og rigtigt set.

Eva Gredal brugte sit netværk strategisk

Henning Lindberg tror, at Eva Gredals opfordring til, at han i 1964 skulle stille op til hovedbestyrelsen, i nogen grad skyldtes hans slægtskab med den tidligere socialdemokratiske trafikminister Kaj Lindberg. "Eva Gredal var meget bevidst om, at det i DS gjaldt om at have mange kontakter og

forbindelser udadtil." Og "Da hun forlod formandsposten, var det et stort tab af energi og netværk for foreningen."

Ole F. Hermansen fortæller, at Eva Gredal som socialminister fik ham placeret i førtidspensionsudvalget. Det var et betydningsfuldt udvalg, der skulle komme med en indstilling til ændring af førtidspensionslovgivningen. Ole F. Hermansen fik ikke posten for gammelt venskabs skyld, men fordi Eva Gredal vidste, at han kunne noget særligt på området. Han kunne for eksempel levere en argumentation for tilkendelse af førtidspension på social indikation, som blev gennemført. I 1972 var det således også Eva Gredal, der opfordrede Alfred Dam til at søge rektorposten på Den sociale Højskole i København. Alfred Dam havde i begyndelsen af 60'erne været en effektiv og idérig leder af socialrådgiveruddannelsen i Århus.

Alfred Dam og Ole F. Hermansen tænkte også i netværk og mente, at Eva Gredal som socialminister skulle bruge sit socialrådgivernetværk. Så de havde visse forventninger, da de blev inviteret på kaffe med rundvisning i ministeriet, men mere skete der ikke. Henning Lindberg fortæller med et smil en lignende historie fra et forhandlingsmøde med Eva Gredal i Socialministeriet. Der blev ikke givet ved dørene! Ole F. Hermansen forklarer: "Hun forstod at skifte kasket. Som socialminister var hun ikke specielt imødekommende over for socialrådgivere."

Evnen til at skifte kasket karakteriserede Eva Gredal som professionel leder og politiker. Hun var trofast over for gamle venner, men lod sig ikke bruge i sin nye politiske rolle. Det må ellers have været fristende at trække på den goodwill, hun havde i socialrådgiverkredse i perioder med modgang som socialminister.

Tak fra hovedbestyrelsen

Da Eva Gredal i 1967 sluttede som formand for Dansk Socialrådgiverforening, takkede hovedbestyrelsen hende forventeligt for at have skabt respekt og prestige omkring foreningen, for at have opnået store lønforbedringer og for hendes afgørende indsats for en videreuddannelse. Foreningens høje aktivitetsniveau forklarede med den gensidige tillid mellem ledelse og medlemmer.

Og måske allervigtigst takkede hovedbestyrelsen Eva Gredal for gennem sin ledelse og sin evne til at kontakte en bred kreds at have "været den, som stivede vores selvtillid af og hjalp os til at blive fagbevidste."

Eva Gredal havde megen medgang i DS, mens det var mere blandet som socialminister. Måske har hun aldrig fungeret bedre end i sit arbejde som formand for socialrådgiverne i 60'erne i en periode med store socialpolitiske udviklingsmuligheder.

Landsforeningen for Mentalhygiejne, opinionsdanner og mødested

Eva Gredal var indtil sin død værge for sin lillebror, der som ung fik diagnosen skizofreni. Denne familiehistorie kan have været en side af hendes livslange engagement i Landsforeningen for Mentalhygiejne.

I 1960'erne samlede Landsforeningen for Mentalhygiejne datidens socialpolitiske fyrtårne. Foreningens videnskabelige råd var befolket af kendte folk med samfundsvidenskabelig og psykologisk baggrund for eksempel Torben Agersnap, Henning Friis, Franz From og Anne-Marie Nørvig. Der var kvalificerede og engagerede folk på alle poster. Den kendte pioner inden for behandlingshjem for børn og unge, Kurt Palsvig, var administrator i foreningen. Foreningens bærende idé var forebyggelse af psy-

kiske lidelser, og den gennemførte i løbet af 60'erne en landsomfattende oplysningsvirksomhed og et pionerarbejde inden for mentalhygiejnisk rådgivning og behandling af samspilsramte børn og unge m.m. I 1964 havde foreningen som en nyskabelse 7 rådgivninger rundt omkring i landets store byer.

DS havde sammen med Dansk Psykologforening, Dansk Psykiatrisk Selskab og Broen kollektivt medlemskab af Landsforeningen for Mentalhygiejne. Carl-Einar Jørgensen taler om masser af udveksling mellem Mentalhygiejnisk Forening og Socialdemokratiet, Dansk Psykologforening, Dansk Socialrådgiverforening og Dansk psykiatrisk Selskab. I Landsforeningen for Mentalhygiejne mødte Eva Gredal sine gamle venner og partikammerater, cand. psyk. Eggert Petersen som direktør og Carl-Einar Jørgensen som forsker. Eggert Petersen var en meget initiativrig direktør. Han tildeles hovedæren for, at det i 60'erne lykkedes at slå mentalhygiejnebegrebet fast i Danmark og huskes for at have introduceret begrebet "trivsel på arbejdspladsen".

I 1960'erne arrangerede DS og Landsforeningen for Mentalhygiejne i fællesskab møder om blandt andet familiebehandling og behandlingshjem for børn.

I 1967-71 efter sin afgang som DS-formand, var Eva Gredal næstformand for Landsforeningen for Mentalhygiejne og 1968-70 redaktør af tidsskriftet *Mentalhygiejne*.

Eva Gredal holdt fast i sine gamle mærkesager og var aktiv til det sidste. Fra 1990-94 var hun direktør for Mentalhygiejnisk Forening for Børn og Unge med cand. psyk. Else Christensen som formand. Else Christensen husker Eva Gredal som en person, hun lærte meget af.

